

Излази сваке недеље.

Претплата се шаље напред уредништву. Неплаћена писма од нередовних дописника непринимају се.

ЦАСТИР

За све српске крајеве стаје на годину 60 гр. или 6 фор. на по год. 30. гр. или 3 фор. на три мес. 15 гр. или 1. фор. и 50 н.

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЊА.

Издаје и уређује протојер. и проф. Никола Поповић.

Р Е Ч.

ГОВОРНО

Илија Протић,

свештеник у Пожаревцу, приликом освећења војничке заставе, и податања војницима заклетве на верност младом кнезу

МИЛАНУ М. ОБРЕНОВИЋУ IV.

Јунаци!

Ево вам освећене Заставе, која се вам као свештени аманет предаје, да је чувате и браните до последње капи крви своје. У њој се част и достојанство ваше војничко огледа, она је украс ваше војничке службе, а слава и понос храброј и узоритој војсци. Примите је дакле она ће вас одушевљавати на бојном пољу за слободу отачбине и сагревати у грудима вашим љубав св. вери, земљи и младом Господару нашем, у име чег вам се на аманет и предаје.

Под овом заставом положите и заклетву на верност новом Господару нашем Кнезу Милану Обревовићу IV. Јунаци, сам Господ невидимо стои међу вама, он је чуо речи ваше, он је провидио срца ваша. Тврди и постојани дакле будите у вери тој, коју зададoste земљи и Господару.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
 БИБЛИОТЕКА

Браните земљу и слободу њену, браните Господара нашег, браните га до последње капи крви, и недајте се сатанинском зломом занети, која би вам памет замутила. Земља вам Господара даје, а ви засведочите своју верност, оданост и приврженост к њему, засведочите ону велику љубав, која вас одушевљаваше према витешком стрицу његовом блажене памети Кнезу Михаилу. Нека вам је општа целъ пред очима, нека вам благо земље и млади наш Господар свагда на срцу лежи, а проклет био сваки, који се даје себичношћу занети и срећу земље на коцку метати.

О Ко треба да се брине о наравствености ђачкој?

У ово последње време много се почело говорити а и писати, да наши ђаци не живе, како треба, према свом позиву ђачком, да се слабо што уче, да често изостају од школе, да једнако иду по баштама, кафанама, играју карте, билијара, пуше и т. д.

И ако се овај укор не може однети на све ђаке у опште, али се опет не може одрицати, да оваквих појава има доста међу ђацима. Па откуда то и зашто?

Ако запитате родитеље ђачке или оне, који заступају место родитељско, да вам они кажу које у овоме крив, они ће вам одговорити овако: „наравно да су криви наставници: зашта им се плаћа и зашто им поверавамо нашу децу, ако не за то, да их уче, опамете, дотерају у ред, како ће умети поштовати старије, љубити себи равне, бити учтиви, примерни, побожни.“ Ако ли се обратите наставницима, да вам они даду одговора на ово, они ће вам у опште рећи: „има ли би право родитељи, да нас криве, кад би ми могли слободно располагати с њиховом децом, како за добро нађемо, и кад се не би овде мешао још неко, који је стари и од нас и од њих. Али овако, шта може чинити наставник, кад су њему везане руке законом, те не сме мимо овог употре-

бити ни једну једину меру, коју он држи за добру, да би могао од свог питомца захтевати извршавање својих дужности. Што би се излагали казнима законским, старајући се да употребимо строжије мере према потреби и нарави детета, кад се можемо обићи и без тога; па да не будемо криви пред законом?"

И сама деца виде то попуштање закона. Ми знамо, случај, да је ђак свом оцу, кад је овом полицајни чиновник изрекао пресуду, те му се ударило по криминалном закону 15 удараца штапом, овако зборио: „зашто се ти, тато не запишеш под наш школски закон, па те не би били?"

Хоће ли да вам законодавац да разлога, зашто је он дао тако мек закон школама, те тиме ограничио наставнике, а дао простора деци укинувши батине, као најбољу по старом појму меру за напредовање у науци и моралу, — он би вам одговорио: „пробали смо доста и с батином, пак смо се уверили, да онај, који се батина, или ће и сам остати батина, или — ако се кадгод докопа до власти какве, — батинаће и сам другога; па тако би се батинали довека. Време је већ да се једном научимо радити свој посао и без батина.“

И сваки у одбрани својој, рекао бих да је прав. А међутим морал ђачки пада и значајно пада. Откуда је то и зашто?

Може л' бити, да су наставници одиста ослабили према свом високом позиву, да се не труде толико око својих питања, колико би требало? Или им је одиста школски закон везао руке, те немогу једино зато да поведу децу оним правцем, којим би требало по општој жељи свију нас?

А, не. Ми одсечно изричемо, да несемо у овом криви ни наставници ни школски закон; па наравно ни онај који је такав закон школама дао; јер сви ови врше по могућству свом оно, што су кадри према свом позиву учинити око васпитавања и образовања својих ученика. А што поред

целог њиховог надзора, увиђавности, настаивања, опомене, претње па и прописаних за ђаке каштига опет поједини ђаци а можда и већина не одговарају свом ђачком позиву, већ се пуштају у разне неприличне себи послове и слабе и у науци и у моралу: томе су понајвише криви њихови родитељи или они, који заступају деци место родитеља.

Ви се, родитељи, срдите због ових речи? Вама се чини да то није истина? да то не може бити? Ако тако мислите, онда ајдете за нама у мислима, да вас у томе доказима уверимо. Но докази моји неће бити теоритички: они су све основани на фактима.

Нашим се ђацима пребацују ове мане: они иду на баловете и вечерње забаве напуштајући науку, пуше, не поштују старије, иду по неприличним местима, расипљу безмислено новце, слабе у побожности, лажу и т. д. Да видимо, да ли их несте ви сами, научили свему овом, па ма то било и нехотично!

Дете од природе скромно, стидљиво, дванајестогодишњи дечко, који се учи лепо, не изостаје никад од школе, привлачу га сад на једанпут од родитеља и заповеде му, да се спреми, да иде заједно с њима на бал. А лекција? А задатак за сутра? „Е! То није ништа, — мајка ће сутра написати цедуљу директору, да је Мита био болестан, па је с тим све.“ Изнајпре се Мити ово недопада: за њега је и савесно и страшно лагати свога старијега; али то је тек *изнајпре*, а затим може и то поднети, навикнуће се. И тако доцније, ако хоћеш, он може и своју милу мајку преварити. Па зар је то неко чудо! та како је могла преварити директора? Но о том ћемо доцније, сад да свратимо на бал.

Мита је већ на балу. А шта ти нема на том балу! Све је занимљиво за малог Миту. Наш Мита не сме да мрдне на први мах, он готово осуђује себе, шта ће он ту, кад се не уме наћи ни у ходу ни у разговору: ни у опхођењу, и за кратко време прошав по свету онако чудном, не обично

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

окићеном, видиш га, он се завукао у како хоше, па ћути, старајући се, да се не сукоби ни с чијим погледом. И он може бити остао би тамо до самог свршетка докле га мајка не би позвала, да иду кући. Но наједанпут истрчи од некуда други, слободнији веселији дечко, ученик већ четвртог а можда и шестог разреда гимназије. „А љубезни мој Мито, зар си и ти овде?“ Е драго ми је, драго. Па што си се тако смрзао? Небој се, болан! Зар ти ниси чедо XIX. века? Прошла су она времена, кад су ђаке свуда пратили с фиргазима. Ми сад можемо уживати све оно, што уживају и други одрасни људи. Ајде замном. Ја ћу те упознати са свима етикетима балским. Бал се свршио. Мита се враћа кући потрешен, узнемирен, као што и мора бити са сваком младом природом, способном, да усваја упечатљења. Сутра он већ не иде у школу. 1. Јер проспавао је време, 2. није научио лекцију, 3. глава га боли, 4. он је нешто потресен, збуњен, и т. д. А прекосутра он доноси у школу цедуљу од мајке у којој се вели: „мој син, Димитрије, није могао доћи у школу због болести. Молим вас г. директоре, извините му одсуства.“

Мита је опет у школи; но школа му већ није тако на уму као бал. И он почиње чешће, чешће измицати на бал, ако не на јаван, општински, а оно негде на приватан, код познаника, сродника и т. д. Погледаш, а код њега с дана на дан слаби воља к раду, он нешто блед, расејан, сетан, лењив. А због чега? И шта све ово значи? Ствар је држимо јасна.

А гимназија ништа о том не зна, па наравно да не може ни да зна. Њој је познато само то, да Мита не бива у школи и то свагда због болести; јер тако сваки пут гласи цедуља, којом он уверава своје наставнике. А држећи, да је тако, наставници почну још мало по мало снисходити Мити, штедити га од укура, и кад не зна своју лекцију, жалити га у слабом успевању. И јели могућно за ово кривити школу?

Школа је за ово дознала тек онда, кад је тешко поправити ствар, кад је Мита годину две дана тако небрежљиво, тако расејано долазио у школу, и кад му је наставник може бити, ухватио у школској књизи разне билете и слике, на којима, се виде свакојаког рода фигуре, а на многима и надписи, „анђеле мој.“

Овако се исто уче деца и на пушење. С почетка они запаљују цигару својим родитељима, старијој браћи, или својим домаћим учитељима, а затим повуку по који дим и сами, желећи тиме, да се покажу, „што, море, писмо ми већ деца.“ С почетка то иде тајно, сакривено, у својој соби, док не виде родитељи, а затим и пред њима под заштитом мајке, која обично говори: „па шта ћеш му, кад је тако време! Пуши већ цео свет.“ Родитељско разрешење које се даје деци на пушење, бива по кад-кад врло забавно. Мати застаје сина у његовој ђачкој собици где пуши. „Па лепо, Јоцо, и то си већ почео!“ „Ах мамице, погледај само, каква је танка цигарица. Та ово није ништа до једна шала.“ И уз ове речи синчић грли мајку око врата, па је љуби и у образ и у руку. „Но! но! али гледај, чедо, да те тата не види: хоће те испребијати.“ — Ако му ти, мамо, не кажеш, он неће знати никад. А јели, да му ти нећеш казати?“ „Али ако се ти научиш, па забраздиш те станеш пушити и у школи?“ — „Нећу, мајко, не дај Боже. Ја ћу пушити само овде у мојој собици.“ — „Но! но! пази само да не буде како другче!“

„Ацо! — говори друга мајка свом сину — ја сам одавно приметила да ти пушиш, но нисам ти досад хтела говорити ништа. А сад, кад си ти већ ступио у гимназију, где је пушење тако строго забрањено, то ти ја од сада нећу допустити никад више да узмеш цигару у зубе. И ево ти кажем, да ти забрањујем на свагда.“ — „Слатка мајко, — одговара Аца — може д' бити, да ми не дате ни код куће.“ — „Дани код куће.“ — „Та то се не може тако на једанпут оста-

вити. Та ако ништа друго оно ће ме отац дражити, кад стане да пуши.“ — „Е ајде де, да ти допустим једну цигару изјутра, једну у подне и једну у вече; али за више — ни речи. Оди закуними се, како више нећеш.“ И дете се заклиње свим на свету, али опет продужава своју стару навику. —

До душе отац на то гледа с презрењем; може бити да по који пут и избије сина за ту шткодљиву навику. Но која је вајда, кад се овде дечко наводи под закриљем мајке. Отац је на раду и ретко кад у дану виђа детета више од једанпут или двапут, а с мајком је оно ваздан. Прави отац најстрожије прети, даће дете испребијати, истући, како горе може бити, само ако га ухвати да пуши, па брижљиво почне остављати свој духан, да га дете не пронађе. Но чедолубива мати подмакне сину кад грош а кад и два, и ето ти начина, да се опет дође до духана.

Ево како се све ка из шале, нехотично деца мало по мало науче на ту ружну и убитачну страст тако, да ми заиста имамо сад ђака, коме нема ни 15 година, али боље пуши него старац преко 50 својих година.

Но ајде да рекнемо да све ово за човека весела није ништа више до смешно, забавно. А шта ћете рећи за ово, што родитељи врло често имају обичај пред децом грдити школске наставнике, смејати се њиховим наређењима, препорукама, подметати им пристрасност, несправедљивост. Ученик добио на прилику из француског језика јединицу. Родитељи не стиде се рећи пред дететом: „тако је то, кад нам доведу туђинца да нашу децу учи! Деца не могу ни да разуму шта пита, а он удри њима јединице.“

„А шта, г-ђа Лено, ваш син иде редовно у гимназију?“ — „Да, иде редовно, тек ево невоље, што из некакве алгебре све јединица — те јединица. Знам ја тога учитеља. Он има такву нарав, да кад се на кога опизми, е — неће му дати добру белешку, па ма Бог-зна како знао!“ — „А

мени опет досади Немац са његовим немачким језиком, — одговара јој друга — мој Петар има тешког изговора и све застајкује, кад говори; а он неће да га почека и полагаано испита, већ га одмах отера на место и пише му хрђаву белешку.“

„Јеси ли видела белешке свом сину? — пита једна комшичка другу.“ — „Видела сам — одговара прва — и хвала Богу за овај месец има све добре одличне белешке.“ — А ја, друго, нисам ни питала мог Љубу; јер право да ти кажем, ја не верујем да су праведне белешке. Он то и сам зна, па зато ми никад и не показује своје белешке.“

Овакви разговори чују се на све стране од дечијих родитеља или старатеља и то већином пред децом. А зашто? Зато, што родитељи у опште верују више својој деци него ли школској власти. А деца ово примете, па се онда користе добротом својих родитеља. Наравно да добри ђаци немају ни нужде прибегавати оваквим измишљотинама, но то обично чине хрђави, да тако оправдају своју лењост и немарљивост у животу и дужностима.

Овим се истим начином деца науче и да иду по кафанама и механама. Дошао је благ дан. Родитељ се успавао мало по више, што нема тај дан званичних послова, или ако је трговац и раденик неће ићи у дућан или на посао. А мајка у послу око свог тоалета — намештаја, јер хоће у цркву или просто ради благог дана да се мало јави боља него у обичне дане, као што то и треба. Међутим детету треба ићи у 7½ у школу на каталог и поуку. Дете приступи мајци и иште што да доручкује. Мати с једне стране у свом послу а с друге — да не би двапут спремала доручак, даје детету 20 пара или грош, говорећи: купи што год узпут, па доручкуј. И дете, врло радо тој понуди, узима новце и одлази. Но дали ће он за ове новце купити одштине што за доручак, или ће их причувати до другог случаја, док још који грош добије, па онда завирити у какву

гостионицу, или у какву било прчварницу — о том мајка и немисли. А не мисли ни син, док ово неучини.

Други родитељи који не живе у месту, где се гимназија налази, падају још у веће крајности. Да би ограничили своје дете од излишних трошкова, они обично чине погодбу с њим, колико ће му у име хране, квартира и свију други ђачких потреба издавати месечно, и договоривши се с њима, они не шаљу те новце коме од својих пријатеља, па да ови подмирују дечије потребе, већ их шаљу непосредно деци у руке. Дете, које је лакомо на све, види наједанпут у свом џепу 4—5 а можда и десетак дуката. Сваки може судити, каква је то необична радост за сваког, који ретко кад виђа пару у кеси, а нарочито за дете. Оно се титра тим дукатима, показује их својим друговима, а у исто време сврати у којекаква места где је пре бивао, па му нису хтели дати што без новаца, да их и тамо покаже и да изрази од прилике ову мисао: „немојте ви мислити, да сам ја без новаца и да нисам кадар исплатити, ако се задужим.“ Овде се наједанпут стече друштва и реши, да он части, кад је већ добио новаца. И ово се с почетка за почиње с врло малом чашћу, а доцније, док се младост, која је и онако пуна ватре, још више поугреје, дође се често и до тога, да тај јадник плаћа дукат а и два.

Устао је он сутра дан, кад се већ опаметио, па рачуна: колико му где треба да исплати али рачуни не излазе. Он је остао постиђен пред поверитељима, а и у страху, да то нечују његови родитељи. Ово понижење сједињено са страхом, рађа у њему суморност: он почиње да хладни према својој дужности а све у бризи од куда ће да попуни тај недостатак. Но ово је овако на први мах. А доцније, док се он научи сносити своју судбу, докле чује, да он није сам, но да има још браће налик на њ, па можда и горе, он постаје равнодушан према себи и свеједно му је платио или не платио, пошао у школу или у кафану. А ако се к овако

сврнутом с пута младићу, придружи још кажав постарији ученик, из већих завода, који би хтео да блесне својим знањем у одрицању свега, што постоји, па и светости самога Бога: онда је с њим све свршено. А у нас их у последње време има доста таквих, који лете по дувању ветра сад на једну сад на другу страну, осуђујући данас оно, што су јуче бранили, и бранећи оно, што су јуче осуђивали. Њима су тешки родитељи зато, што су остарили; млађи — зато — што су безазлени, па хоће да кажу њихове поступке. Тешка им је власт своја зато, што их гони из кафана а тежак им је и Бог, што хоће да их суди на ономе свету. Да би успокојили себе, они почну говорити, да је све ово ништа, да би требало све другојаче прекројити, а главна је ствар у Бога неверовати јер то је, веле, „заблуда.“

Верујемо, да код њих Бога нема, јер је Бог онде, где је правда, поштење, љубав, светиња. А како су они изгубили ова својства, одступио је и Бог од њих. Но зашто навезивати своје отпадништво другима, који носе душу чисту, непоқварену, који ни што почињу ни довршују без вере у промисао божји и његову очинску помоћ?

(Наставиће се.)

Живот св. Јована Златоуста.

(Наставак и крај.)

Свети Прокло, четврти његов последник, заповеди, да се пренесе тело изгнанника у сам Цариград. И тек што оно беше достигло до Халкедона, море се покри лађама: необично мноштво људи са свећама и буктињама допраћаше тело његово. Овако исто беше примљен Златоуст, кад се врати у Цариград по првом свом изгнању. Те тако, ако и доцне, народњи беседник дочека, да с последњим остатцима

својим опет учини нову победу над неправдом и бешчовечним гонитељима својим. Људи видеше, како синови Аркадијеви и Јевдоксиници, простирући руке и очи своје на руку светитеља, моле га, да опрости њиховом оцу и мајци, да опрости и да заборави увреде, које су му у животу нанели!...

Какве бејаху последње мисли и последња осећања Златоустова? Да ли изгнање, гонење, душевна и телесна страдања не бејаху толико снажна, да сломе ову душу тако чврсту и тако силну? Умирући, да ли је опростио непријатељима својим, или је истргао из дубљине душе своје поносите речи Григорија VII. „иа немадох других непријатеља осем непријатеља цркве?“ Таква непоколебљивост беше главна црта његова карактера. Кад умираше, имађаше изглед кротак и дубоку оданост вољи божијој, но он не преклони свој врат ни пред ким, нити изустити недостојну реч из уста својих; јер и у несрећи он беше велики и у ној знаше наћи за се радости. У последњем његовом спису свуда вири јасност, сталност, која узбуђује, производи удивљење, а не тражи никад сажалења. У пустињи, где виђаше већ блиску смрт, у даљини од својих непријатеља, а близу Бога, у средини својих страдања, која му већ бејаху до крајности отежала, — он не пада духом, већ храбри и теши и себе и оне, које због њега гоне и протерују.

Овако слободно гледа стојик смрти у очи. Но зрак божанствене наде умекшаваше му ову хладну и челичну узвишеност у тузи. Стојична је најзнатнија секта философска у прехришћанско доба, која хладнокрвно гледаше и на радости и на жалости овде на земљи, не виде за гробом светла зреница вечног живота и неумитне правде. Златоуст се упокојаваше таквом вером својом. Верујући у самог себе, он тако исто вероваше и у божанствену благост, која га не питује, али нема намере, да га уништи. Ако се Златоуст никуда не хте да клања људма, он се опет пред *оним*, у коме

је видео милостива оца, правосуднога судију, смираваше с пуним поверењем. Он виђаше својега Господа — својега судију више ове земље.....

Исторички преглед српске цркве.

(Од С. Н.....ћа)

VI.

(Наставак.)

Самосталност српске цркве, утврђена св. Савом, првим архиепископом и просветитељем српским, јамчила је и за славну будућност њену. Наследницима св. Саве није ништа друго остало, већ продужити рад у том правцу, као што је велики светитељ почео. Знајући све то, архиепископи српски старали су се да оправдају свој високи положај у цркви и држави српској, и да стеку у народу име достојних заступника престола св. Саве. Својим заузетим трудом, својим проповедима и љубављу к народу и православљу, архиепископи српски старали су се, да препрече пут римској пропаганди, која се у то доба јако осилила била.

У то време — о ком ми говоримо — духовенство српско тесно се удружило било с правитељством, и оба заједно свом снагом ударе на једног општег непријатеља — на римско духовенство. Дружба ова била је од замашног утицаја, не само за цркву већ и на сву државу српску — за њено унутрашње стање. Какву је важну улогу играло духовенство српско у то време, може се видети из свађе Драгутина с оцем. Драгутин устане против оца свог Уроша великог с намером, да се попе на престо српски. Сава II, тадашњи архиепископ српски, толико пробуди у Драгутину чувство уважења према родитељу, да он одмах послуша савете архиепископове и покаје се пред њим. Други пут, кад је он кушао срећу, да после смрти очеве завлада престолом,

духовенство га се одрече и преда у руке владу млађем брату Милутину. И Милутин попевши се на краљевски престо помоћу духовенства такође није заборављао, од какве му користи може бити оно, особито у државним пословима. Из тог узрока он је свагда живео у љубави с духовенством и грађењем манастира, заклањао своје домаће и државне поступке —

У осталом с Милутином, који је толико пута варао папу и опет се с њим пријатељио, духовенству српском није могућно било опходити се онако као с Драгутином. Милутин опет као вешт политик видео је, да је за политичко усавршавање Србије неопходна слога између државе и цркве, као и најпоузданији пут, којим се у управљању до цели доћи може, па је зато и помагао духовенству и цркви. Манастири, које је он озидео, може се рећи, да су били његови први политички планови за даље, — и он се готово никада није варао у рачуну. Оваковог човека као што је био Милутин, није било лако уплашити анатемама, па зато колико се папа више старао, да предухитри Милутина и да му наметне силом своју политику и свој римокатолицизам, толико се више Милутин уздизао над њим и обмањивао га. Овим истим путем ишао је и Душан, и разлика између Милутина и Душана само је у томе, што је први дејствовао на срце — на побожност, и други више на свест народњу.

У Србији за време владе Неманића одношаји световне власти к црквеној били су дружевни и братски. Све што се тицало спољашњег и унутрашњег уређења у цркви, радило се општим договором на саборима. Сабори отварани су били с благословом архиепископа и с допуштењем световне власти. Право преседништва на сабору давало се обично архиепископу земље српске, као најстаријем по месту и чину, у коме је он живео; но осем духовенства на њима су могли бити и световни људи. Овакав један сабор, био је у време

архиепископа Данила и краља Стефана Дечанског, на ком је Стефан покљонио 30 села манастиру Дечану. Шта више, такве ствари, као што је н. пр. освећење храма, утврђавало се обично целим сабором епископа и игумана српске цркве.

При таквом стању српске цркве, т. ј. кад се епископи и свештенство тврдо држаше прастарих правила цркве и предања и кад краљеви српски заједно с народом подгреваше оданост к православлу, разуме се, да није могућно и помислити о јересима и кварењу истинитог учења и уста нова цркве новим учењима. Познато је из пређашњег нашег говора, како се полако вера хришћанска распрострањавала у Србији, и како је народ српски читавих пет столећа двоумио, дал да прими веру хришћанску и православље или да се сасвим отпади од новог учења. Убеђење је говорило једно, а у ствари је често излазило сасвим друго. Но кад је већ хришћанство обухватило било сав народ српски, и кад је он већ одржао самртну борбу с туђим елементом и језиком, и увео у цркви свој рођени језик, без кога он није могао даље поћи како у моралном тако и у умном и државном развјетку свом: тада се није више требало бојати, да ће он оставити своју нову веру.

С тога, што је религиозна свест пробуђена била и српски народ разумео свој нови положај, јеретичка учења нису се могла јак о утврдити у Србији, и као што се из историје увидити може, у Србији за време Неманића не бејаше никаквих нових учења и мудровања, осем једне богомиљске ејреси, коју туђини унесе у Србију. Ко мисли, да је то понижење за народ српски, он нек обрати своју пажњу на то, којим су путем ишли Срби у свом религиозном развјетку, па ће се уверити о противном. Народ српски у свима одношајима, и религиозном и државном, развијао се постепено и свесно, — отуда његова мржња к ценању и тежња к уједињетву к општем договору и братетву.

(Наставиће се.)

Писмо с пута једног брата Руса послато
г. Митрополиту Михајлу.

Владико!

Путујући по Србији и познавајући се од дана на дан све више са свештенослужитељима српске цркве, ја видим у њима главног представитеља, — Вас Владико.

Почињући од Шапца, где сам имао препоруку на г. Проту Јовановића, ја налазим на све стране код вашег духовенства не само најрадосније братско предусретање, и дочек, но и то, да су они одиста предани свом високом позиву и да служе верно цркви и народу. А што ми се по најбоље допада, то је, што ни један од њих није заражен фарисејством. Они су и по делу и по мисли прави хришћани: раздвојења у мисли и животу нећете наћи код њих. Због тога су они врло пријатни за дружбу и разговор — тако, да ја налазим у њима дивне сабеседнике.

Из Шапца дошао сам у Дреновац, и без икакве препоруке обратим се к тамошњем „баћушки“ Гавриловићу. Он ме је дочекао онако, како не би могао боље да сам имао Бог зна какве препоруке. За њега довољно беше да само чује, како сам ја Рус — славанинз братз, — и веће препоруке не захтеваше. Водио ме је у сељачке куће и у школу њихову. И у кућама и у школи нашао сам много много, са чим сам врло био задовољан Славна земљо св. Саве, како је све у теби мило, поимљиво ономе, који је једне крви, једне вере с тобом.

У Петковици нашао сам у лицу настојатеља таквог човека, каквим по мојему мишљењу и треба да буде смирени монах. То је човек са дубоком вером и са истино-духовним схваћањем хришћанског учења, љубитељ рада, и усљетству тога сачувао је свежест и јакоћу здравог човека како у физичком тако и у умном одношају. Он ми се тако допао, да је узбудно у мени жељу ићи с њим заједно у Фрушку гору.

Њега вуче туда његово хришћанско благочастије према светињи, која се тамо находи; а мене, као мирјанина, привлачи благоговење к тамошњој историјској старини, и к богатим споменицима умног живота српског народа. У њему ћу ја, ван сумње, наћи доброг сапутника. По овоме, ако он не буде имао какве сметње, ја ћу поћи с њим после месец дана у Фрушку гору. А до тог времена надам се да ћу стићи да обиђем главнија и важнија историјска места у овој околини и у Србији.

У завршењу овог мог скромног писма рећи ћу још ово, да сам потпуно задовољан са овим мојим путовањем; јер непрестано сретам све нове и нове предмете, који су за ме врло интересни и задовољавају радозналост моју, — тако да ово путовање моје не може остати без веће за ме користи.

Изиављујући и по други пут пред Вама моју најтоплију благодарност Вашем духовенству и у опште српском народу за њихов братски одношај к мени, — остајем с најдубљим уважањем

к Вам, Владико,

У Петковици
28. Маја 1868.

П. Равински.

Г Л А С Н И К.

Г. Бакон манастира Раковице Герман произведен је за јеромонаха 20. овог. месеца.

Г. Учит. Ваљевски Василије Јанковић рукоположен је за ђакона при цркви Ваљевској.